XXI. Leto Klagenfurt (Celovec), dne 5. Marec 1941 Št. 10.

KOROŠKI SLOVENEC

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEC“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02
Rokopisi naj se pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26/I

List za politiko, gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpf.
Stane celoletno z mesečno prilogo „Mladi Korotan“ RM 5.—
Za Jugoslavijo četrtletno: Din. 25; celoletno: Din. 100

Industrijalizacija Jugoslavije.

Velika Nemčija posveča v zadnjem času jugovzhodni Evropi zelo veliko pozornost. V knjigah in listih se naglaša, da se nemški in jugovzhodni prostor gospodarsko dopolnjujeta in tvorita svojo gospodarsko celoto. Posebno vlogo igra pri novih gospodarskih izvidih Jugoslavija, katere naravno bogastvo prekaša zaklade njenih državsosed. Dunajski „Wiener Tagblatt“ je o Jugoslaviji posnel iz ravnokar v Berlinu izišle brošure o njenem industrijskem ustroju sledeče zanimive in poučne odstavke:

Jugoslavija je agrarna država. Njena industrija se je šele v zadnjih desetletjih močneje razmahnila. Že sestav poklicev v državi kaže, da se nahaja Jugoslavija šele v začetku svojega industrijskega razvoja. V industriji je zaposlenih danes okroglo 25 odstotkov poklicnih ljudi, dočim znaša njihov delež v izrazitih industrijskih državah okoli 60 odstotkov.

Bogata je Jugoslavija na rjavem premogu, lesnih zalogah in vodnih silah. Črnega premoga, petroleja in zemskega plina doslej še niso našli v zadovoljivem obsegu. Zakladi njenih energij so razmerno le malo izrabljeni. Električne sile se je v Jugoslaviji porabilo na osebo okoli 40 do 50 kWh (kilovatnih ur), medtem ko je vporaba elektrike v industrijskih državah okroglo desetkrat višja. Rjavi premog in vodne sile se lahko še znatno bolj uporabljajo. Rjavega premoga je dovolj, vodovje ima z ozirom na gorati značaj dežele močan padec, da se torej iz premoga in vodnih sil dobljene energije prav lahko podesetorijo. Črni premog, petrolej in zemski plin pa bo morala država najbrže dobavljati tudi v bodoče iz inozemstva.

Zemlja je bogata na kovinskih zakladih. Tla še nikakor niso zadostno preiskana, četudi bi uspehov tovrstnih raziskavanj ne smeli pretiravati. Pri nekaterih neželeznih kovinah igra Jugoslavija celo v okvirju svetovne preoizvodnje jako znatno vlogo. Jugoslavija pridobiva največ svinca v Evropi. V pridobivanju bakra je med evropskimi državami na drugem mestu. Glede bavksita (surovina za aluminij) je za Francijo na tretjem mestu. Tudi količina drugih neželeznih rud kakor kroma je v okvirju evropske proizvodnje upoštevanja vredna.

Danes že so v vrsti jugoslovanskega industrijskega gospodarstva podjetja za pridobivanje in obdelavanje kovinskih rud na prvem mestu. Tod je zaposlenih razmerno mnogo delavcev in gospodarski donos podjetij je najvišji. Poleg kovinskih rud se nahajajo v Jugoslaviji tudi mineralne rude kakor apnenec, asbet, magnesit i. dr. ter nudijo vsled svoje mnogovrstnosti zadostne surovine za kameneno in kovinsko industrijo. Tako se Jugoslavija že nahaja med izvozniki cementa.

Posebno važna industrijska surovina je les, katerega je v državi dovolj. Približno tretjina zemlje je porasla z gozdom in Jugoslavija je po lesnem bogastvu med prvimi državami v Evropi. Letno izvozijo iz države samo lesa okroglo petinko vsega jugoslovanskega izvoza. Enako bogata je na surovinah kemična industrija, med katerimi so posebno pomebni pirit, žveplo in kamena sol. V celi vrsti gospodarskih področij je Jugoslavija neodvisna od inozemstva ali svoje zaklade celo že izvaža. Polovico uvoženih kemikalij plačuje država s tem svojim izkupičkom.

Kljub temu, da preostaja blaga za izvoz, obstoja potreba podviga jugoslovanske industrije. To je potrebno že iz enega samega razloga: Število rojstev je v Jugoslaviji zelo visoko. Letni prirastek ljudstva znaša 200.000 oseb, katerim je treba pozneje dati kruha in dela. V teku dveh desetletij, od postanka Jugoslavije do danes, se je število ljudstva pomnožilo od 11 milijonov na več ko 15 milijonov. Kmetijstvo ni v stanu zaposliti tega prirastka, ker je agrarna zemlja vsled visokega števila malih posestev itak že pregosto poseljena. Nove delovne sile zamorejo biti zaposlene samo v industriji in zato je podvig industrijskega gospodarstva v državi nujen in potreben.

Nemške čete so vkorakale v Bolgarijo

Bolgarija se je pridružila državam osišča Berlin—Rim—Tokio.

Minulo soboto je Bolgarija v svečanem državnem aktu v dunajskem gradu Belvedere po ministrskem predsedniku Filovu podpisala protokol o pristopu k trozvezi. Svečanosti so se vršile ob prisostnosti nemškega zunanjega ministra v. Ribbentropa, grofa Ciana, japonskega poslanika Oshima ter poslanikov Madžarske, Slovaške in Rumunije.

Besedilo protokola se glasi: 1. Bolgarija se pridruži trozvezni pogodbi med Nemčijo, Italijo in Japonsko, sklenjeni 27. septembra 1940 v Berlinu. — 2. V kolikor bodo v trozveznem paktu predvidene tehnične komisije obravnavale zadeve, ki se dotikajo bolgarskih interesov, se bodo posvetovanj udeležili tudi bolgarski zastopniki. — 3. Besedilo trozvezne pogodbe je priloženo. Protokol je sestavljen v nemščini, italijanščini, japonščini in bolgarščini in je vsako besedilo originalno. Protokol stopi z dnem podpisa v veljavo.

Bolgarski min. predsednik Filov je v svoji izjavi poudarjal bolgarske **težnje po reviziji državnih meja mirnim potom in je tolmačil zahvalo Bolgarije za mirno pridružitev Dobrudže in za upostavitev prijateljstva z Rumunijo s pomočjo držav osišča ter nadaljeval: „Države osišča pripravljajo novo dobo sporazuma in mednarodnega sodelovanja. Bolgarija upošteva to veliko zgodovinsko dejstvo in vidi v med Nemčijo, Italijo in Japonsko sklenjeni pogodbi orodje politike, ki hoče narodom nuditi možnosti mirnega razvoja, novega blagostanja ter trajnega in pravičnega miru. V okviru svojih možnosti hoče Bolgarija sodelovati pri dosegi tega cilja. Ostati hoče zvesta prijateljskim pogodbam s sosedi, nadaljevati tradicionalne prijateljske odnose s Sovjetsko Rusijo ter kot članica trozvezne pogodbe prispevati svoj delež za dosego trajnega miru in pravičnega novega reda.“**

Zunanji minister v. Ribbentrop je v imenu trozveznih držav pozdravil novo članico Bolgarijo ter izrazil svoje prepričanje, da **Bolgarija ni zadnja država, ki se bo pridružila osišču. „Kajti trozveza hoče uveljaviti in zavarovati življenjske pravice svojih narodov na prostoru, ki odgovarja njihovi narodni sili, nasproti silam, ki imajo dovolj prostora, a so sterilne in nezmožne ga izrabiti, pa ga mladim narodom noče-jo privoščiti“.** Minister je zaključil z izjavo na naslov Anglije: **„Armade osišča so nastopile in so pripravljene, da zgrabijo in udarijo Anglijo, kjerkoli se pokaže. Na koncu tega boja je zmaga mladih narodov in končnoveljavna varnost njihovega položaja in življenjskega prostora v svetu.“**

Po svečanem podpisu je Führer in kancler Adolf Hitler sprejel navzoče diplomate. Führer in bolgarski kralj Boris sta povodom podpisa izmenjala pozdravne brzojave.

Nemške čete v Bolgariji.

Vrhovno poveljstvo nemške vojske javlja: **Da zavarujejo spričo odkritih angleških ukrepov v jugovzhodni Evropi, so s pristankom kraljevske bolgarske vlade z 2. marcem oddelki nemške vojske na pohodu v Bolgarijo. Vkorakajoče čete bolgarski narod živahno pozdravlja.** — V nedeljo 3. marca je na seji bolgarskega sobranja min. predsednik Filov prebral belvederski protokol in dodal izjavo, da je naloga vkorakajočih nemških čet časovno omejena in ima za cilj mir in red na Balkanu. Pri tem se je Nemčija ozirala na obstoječe bolgarske pogodbe s sosedi. Navzočnost nemških čet bolgarske mirovne politike ne bo spremenila.

Razvoj na bojiščih.

Nemška pomorska in zračna vojna proti Angliji. — Nemški napadi na Anglijo so bili v februarju posebno uspešni. Nasprotnik je izgubil skupno 740.000 BRT trgovskih ladij, pri čemer odpade na mornarico 550.000 BRT in na zračno vojsko 190.000 ton. Nadalje je bilo v februarju poškodovanih 67 trgovskih ladij. Tudi prve dni v marcu so se napadi nadaljevali in je bilo zadetih več angleških trgovskih ladij, bombardirana pa mesta Hull, Cardiff, Souhtampton in Great Yarmothu. — **V Sredozemlju.** — Nemški bombniki so ponovno napadali Malto. Angleške čete so zasedle v Egejskem morju otok Castelrosso, a s torpedovkami došle italijanske čete so s pomočjo bombnikov otok kmalu spet zasedle. — **V Albaniji.** — V Albaniji ni bilo v minulih dneh nikakih posebnih dogodkov. Začetkom marca je bilo v zračnem boju sestreljenih 9 angleških letal. — **Afriško bojišče.** — Boji za oazi Kufra in Giarabub se nadaljujejo in so angleški napadi brezuspešni. V Somaliji so italijanske čete izpraznile mesto Mogadiscio in se boji nadaljujejo v mestni okolici. V vzhodni Afriki se bijejo ostri topniški boji okoli mesta Keren, v krajih Arresa, Sirgoli in Asosa so bile nasprotne čete zavrnjene. V severni Afriki se udeležujejo bojev tudi nemški bombniki, ki bombardirajo sovražne oklopne enote.

Na sovjetsko-nemški meji.
Na obmejnem kolodvoru v Terespolu ob Bugu se razvija živahen železniški promet med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo. Hoffmann-Zander Multiplex.

Ljudsko glasovanje v Rumuniji.

General Antonescu je odredil v državi za 2. marec ljudsko glasovanje. Glasovati so smeli samo polnoletni moški rumunski državljani. Glasovanjski izid je potrdil vlado generala Antonescu-a in ji vročil zaupnico rumunskega ljudstva. Pred glasovanjem je izdal Antonescu dva poziva k glasovanju, v katerih razlaga smisel rumunske nacionalne revolucije. Vsaka agitacija za ali proti vladi pa je bila strogo prepovedana.

Odmevi Führerjevega govora v Angliji.

Führerjev govor predzadnjega pondeljka je mogočno odmeval po svetu. „Völk. Beobachter“ prinaša izvlečke iz angleških listov, ki so dokaz nemalih angleških skrbi. „News Chronicle“ pravi — tako posnemamo po nemškem listu — „da stoji Anglija pred novo nemško tehniko in silnimi ojačitvami nemške vojske. Grožnja proti severno-zapadnim pomorskim dovozom na Atlantu more postati najnevarnejša točka vse vojne fronte. Mi rabimo nujno še več ladij iz Amerike in Amerika nam bo zelo uslužna, če nam pošlje čim več rušilcev, sicer lahko v prihodnjih mesecih izgubimo vse dovozne poti na Atlantskem oceanu.“ Drug angleški list naglaša, da so nemške podmornice, podprte po letalih, za Anglijo največja nevarnost.

Bivši španski kralj Alfonz umrl.

V Rimu je minuli teden umrl bivši španski kralj Alfonz. Španski prestol je zasedel leta 1902, se nato poročil z neko angleško princezinjo ter imel štiri sinove in dve hčerki. Z izjemo enega so se sinovi poročili z meščankami. Leta 1931 je moral kralj v prognanstvo. Nekaj časa je bival tudi ob Vrbskem jezeru, večji del se je mudil v Italiji.

Pred japonsko-sovjetskim sporazumom.

Položaj na Daljnem vzhodu se naglo razvija. Dočim se japonski odnosi do Amerike ostrijo in ne manjka na nobeni strani ostrih svaril, so se pričela dalekosežna pogajanja med Rusijo in Japonsko. Pogajanja se vodijo v Moskvi med Molotovim in japonskim veleposlanikom. Iz japonskih listov zveni pripravljenost za sprejem ameriških groženj, vsled česar je naklonjenost Japonske napram Rusiji umljiva.

Povodom 6. obletnice ustanovitve nemške zračne vojske je izdal drž. maršal Göring dnevno povelje, v katerem izraža svojo pohvalo in priznanje vojakom zračne vojske in se spominja padlih tovarišev, katerih žrtev bodri h končni zmagi.

Minister dr. Goebbels je minulo nedeljo otvoril velesejem v Lipskem. Otvoritvi sta prisostvovala med drugimi tudi jugoslovanski trgovinski minister Andres in slovaški gospodarski minister Madricky.

Jugoslovansko-nemški kmetijski razgovori so se te dni uspešno zaključili.

Führer je sprejel novega japonskega poslanika v Berlinu Hiroshi Oshima.

V kratkem izide zbirka razglednic s slikami Führerja in 25 njegovih generalov.

Okno v svet

V ogrskem mestu Cegled se je porušilo 300 poslopij, nadaljnjih 1000 je poškodovanih. Vzrok je naraščajoča talna voda.

Angleži so z minami zaprli pristanišče Singapur na Daljnem vzhodu, ker se očividno bojijo japonskega napada.

Odnosi med Siamom in Japonsko se v zadnjem času spet ostrijo.

General Franco je povodom smrti kralja Alfonza za vso Španijo odredil tridnevno žalovanje.

Rusija in Rumunija sta sklenili trgovsko pogodbo za medsebojno izmenjavo blaga v višini 8 milijonov dolarjev.

„Anglija je izgubila na Balkanu veliko bitko", tako so zapisali italijanski listi povodom pristopa Bolgarije k trozvezi.

Nemška narodna skupina v Rumuniji je pri nedeljskem glasovanju sklenjeno glasovala z „da" za politiko generala Antonescu-a. Splošni izid glasovanja ne bo znan pred koncem tedna.

Z ozirom na novi razvoj je minuli torek zasedal jugoslovanski ministrski svet.

Amerika je zaprla vse bolgarske terjatve in kredite v dolarjih.

Sovjetska Rusija in Švica sta sklenili trgovinsko pogodbo.

Silni viharji so divjali minule dni v Španiji. Škode je 50 milijonov peset.

Japonski državljani so zapustili Indokino na ukaz svoje vlade.

Roosevelt terja nove 3 milijarde dolarjev za vojaške svrhe, poročajo nemški listi.

V Bolgariji so prijeli 50 oseb, ki so bile v zvezi z angleškimi oblastmi in poslaništvom v Sofiji.

Angleški zunanji minister Eden in šef angleškega generalnega štaba sta se minuli teden mudila v Ankari, turški prestolici.

Iz indijskega Waziristana javljajo upore tamošnjih plemen proti angleškim posadkam. Gandhi je bil pozvan, naj vstaše pomiri.

Bivši bolgarski car Ferdinand je dosegel svoje 80. leto. Car živi v nemškem Koburgu.

O uspehih nemškega bombardiranja angleškega mesta Coventry javljajo ameriški listi, da je od 67.000 poslopij ostalo neporušenih komaj 16.000.

Kmetijskega ministra Darrè-ja je posestilo 40 mladih norveških kmetov in kmečkih sinov.

Anglija je dala nadaljnja dva otoka iz skupine Bermudskega otočja, zvana Morgan in Tucker, Ameriki za 99 let v najem.

V Bratislavi je policija Judom prepovedala zvečer hoditi po mestu ali se zbirati na zasebnih stanovanjih.

Japonsko-kitajska vojna se je v minulem tednu spet poostrila. Japonske čete so zavzele mesto Hsinghua, pri čemer je padlo 1345 Kitajcev.

Novice iz naše države

„Mlade ideje bodo zmagale".

Minuli petek je Führerjev namestnik minister Hess v Garmisch-Partenkirchnu zaključeval zimske športne tekme in v svojem govoru tudi dejal: „Nemci družijo s temi tekmami nade na utrditev mirnih odnosov med narodi. Želja Nemčije je bila, da bi se nerešena vprašanja med narodi reševala v duhu, ki navdaja mladino pri športnih tekmah. Nade se niso izpolnile, ker je Anglija hotela drugače. Stare preživete ideje in sistemi so započeli boj proti narodom, ki hočejo namesto starega postaviti nekaj novega in boljšega. Za novo in boljše pa ima mladina že od nekdaj veliko razumevanje in to ne najzadnje v področju športnih tekmovanj. Ideje pa, katerih nosilec je mladina, nosijo zmago v sebi".

Nemška univerza v Poznanju.

S poletnim semestrom t. l. se v Poznanju, sedanjem nemškem mestu Posen v Warthegau-u, otvori nemška univerza. Otvoritvene svečanosti bodo 20. aprila v zahvalo Führerju, ki je že v septembru 1939 sredi vojne s Poljsko odredil, naj se izvedejo priprave za ustanovitev prve narodno-socialistične univerze.

Država daje Koroški 1,750.000 RM na razpolago.

Minister dr. Goebbels je z ozirom na posebne socialne prilike na Koroškem dovolil, da se iz sredstev vojne zimske akcije da deželi 1,750.000 RM na razpolago. Iz podpore bodo dobile pomoč predvsem potrebne družine. Razdelitev je poverjena uradom zimske akcije.

Film „Zmaga na zapadu" v Celovcu.

V Celovcu so minule dni kazali vojaški film „Zmaga na zapadu". Prvi predstavi so prisostvovali gen. poročnik v Nagy, pokrajinski vodja-namestnik Kutschera ter ugledne osebnosti iz vojaških, strankinih in upravnih krogov. Navzoča sta bila tudi jugoslovanski gen. konzul Stojaković in ital. konzul Zappi. — Film je 6000 m dolg in se vrti eno uro in pol, slike same so pravi dokumenti vojaške strategije in udarnosti nemške vojske, oborožene z najboljšim orožjem.

O dokladah za otroke (Kinderbeihilfe).

Doslej so bile deležne doklad za otroke družine z vsaj tremi otroci in podeželske družine z vsaj 5 otroci. Z novim letom je v veljavi nova odredba, ki dovoljuje otroške doklade za vse družine z vsaj 3 mladoletnimi otroci. Prosilec mora biti nemški državljan in nemške ali sorodne krvi. Na vprašanje, kdo je sorodne krvi, odgovarja „Völk. Beobachter" z dne 20. m. m., da so to vobče vsi evropski narodi, izvzemši Judje in cigani. Pri pripadnikih nenemške narodnosti morejo nižje upravne oblasti ter okrožni vodja stranke ugovarjati dovolitvi doklade z dokazom, da prosilec ni prijatelj države ali nar. soc. stranke.

Vesti iz Jugoslavije

Pred novimi dogodki?

Veliko pozornost je vzbudil nedavno obisk min. predsednika Cvetkovića pri voditelju starih radikalov Aci Stanojeviču. Predsednik je obisk še ponovil. V časnikarskih krogih se je vzbudila razumljiva radovednost in vladni šef jim je dal izjavo, da je sedaj potrebna državi popolna zbranost in vpoštevanje skupnih interesov. Sodi se, da bodo stari radikali, ki so nekoč igrali zelo vidno vlogo v jugoslovanski politiki, opustili opozicijo in se pridružili skupni politični smeri. Širijo se tudi glasovi, da pristopijo k delu tudi srbski demokrati.

Zdravica Madžarom.

Povodom bivanja madžarskega prosvetnega ministra Homana v Beogradu je prosvetni minister dr. Krek priredil svečan banket, na katerem je svojega gosta pozdravil tudi s temi globokimi besedami: „Naša diplomacija, naša trgovina, gospodarstvo, promet in turizem bodo doprinesli k zbližanju obeh narodov. Vendar ni pravega zbližanja med narodi, če se to ne pokaže v kulturnem zbližanju. Šele tedaj, če se dva naroda pričneta spoštovati po tem, kar v jedru pomenita in kolikor po duhu in ustvarjalni moči veljata, šele tedaj bodo njunim odnosom prištedeni trenutki preizkušnje." Tudi madžarski prosvetni minister je naglasil potrebo po še globljih kulturnih stikih med obema državama.

Ameriški Slovenci slavijo dr. Korošca.

V Clevelandu, največji koloniji ameriških Slovencev, so se koncem minulega leta poklonili spominu vodje Slovencev dr. Antona Korošca. V posebni spomenici so ameriški Slovenci tolmačili svoje spoštovanje do velikega Slovenca, izrazili sožalje rojakom v stari domovini in zagotovili, da hočejo ostati zvesti idealom dragega pokojnika. Spomenica je končala z besedami: Na svoji zemlji svoj gospod!

Ohromelost svinj v Sloveniji.

V Sloveniji se je razpasla tudi pri nas poznana kuga svinjske ohromitve. Oblast je takoj odredila protiukrepe. Država izplača za poklane okužene svinje delno odškodnino, svinjerejci pa so dolžni, da bolezen takoj prijavijo in izvedejo varnostne ukrepe.

Na največji skakalnici sveta.

Minulo nedeljo so se vršile skakalne smuške tekme v gorenjski Planici. Ta skakalnica, ki jo je dogradil zaslužni slovenski športni delavec inž. Bloudek, uživa svetovni sloves, ker so bili na njej doseženi doslej nepoznani rekordni uspehi. V zadnjih štirih letih je bilo na njej doseženih 9 skokov nad 100 metrov. Kot prvi v svetu je premagal daljavo stometrskega poleta Nemec Bradl in kmalu dosegel svetovni rekord 107 metrov, ki je bil do danes edinstven v smuškem športu. Letošnje skakalne tekme so sedme v vrsti tovrstnih športnih prireditev v Sloveniji. — Nedeljske tekme v Planici pa so bile prava senzacija za ves športni svet. Tekmovalo je v skoku ali boljše letu osem Nemcev in 9 Jugoslovanov. Nemec Rudi Gering je dosegel v skoku bajno daljavo 118 metrov, tudi jugoslovanski smučarji so dosegli več skokov nad 100 metrov in tako postavili nov jugoslovanski rekord. Tekmam je prisostvovalo 15.000 ljudi. Navzoč je bil kraljev zastopnik general Štefanović, iz Koroške pa je prispel pokrajinski vodja-namestnik Kutschera. Jugoslovani so nemškim športnikom priredili toplo dobrodošlico in svečano odhodnico.

Poplave v Vojvodini.

V Vojvodini je pod vodo okrog 70.000 oralov zemlje. 300 hiš se je že zrušilo, nadaljnjih 400 je poškodovanih. Stotine družin je brez strehe. Bojijo se, da se bodo poplave še razširile in povečale.

Pot skozi stoletja.

Nedavno sem slučajno zasedel pri naši knjigi o Miklovi Zali. Četudi sem jo že večkrat prebral in opetovano videl na odrih, me je spet zgrabila in znova sem doživel ta lepi košček naše davne zgodovine. So v naši povesti prizori, ki ostajajo neizbrisni v spominu.

Zastopniki rožanskih kmetov so zbrani na Gradišču tik cerkve sv. Jakoba v Rožu. V hudi stiski — Turek se je napovedoval — jih je gosposka pustila na cedilu in so se sešli h posvetu o samoobrambi. Sonce je zatonilo, z hribčka je zapel večerni zvon, silovasi možje so se tiho odkrili in molili, nakar povzame besedo najstarejši in najuglednejši med njimi, stari Serajnik, in jim govori: „Kakor sem izvedel, prihrujejo letos Turki v našo deželo. Bo jih kakor listja in trave. Tretjič pride sovražnik v našo deželo in zdaj bo rjul od večera. Opustošil bo vso deželo. Živina postane redka in tako draga, kakor bi nosila zlat zvonec na vratu". Njegovim in še podrobnim izvajanjem korenjaškega sina Mirka je sledil težak in usodepolen posvet možakov o obrambi dežele in njenega ljudstva. — Po Tresoglavovem izdajstvu so Turki zasedli Gradišče in vrgli junaške njegove branilce v ječo. Poveljniku se je zahotelo še lepe Miklove Zale. Predenj so privedli uklenjenega Mirka in tovariše. Z grmečim glasom ponudi poveljnik vje-

Podlistek

OTROCI SOLNCA

Novela.

Spisal Ivan Pregelj.

(24. nadaljevanje.)

Tiho se zadrgetali beli zastori ob oknu. Helena se je upokojila. Kakor mrtva je ležala v temnih valovih svojih las njena glava v čipkastih blazinah. Sladke, bolne ustnice so se smehljale. Toplo, ljubeče je gledala Mati s slike nanjo: sladke oči zrele žene, ki ljubi, oči mlade matere, ki se boji . . .

* * *

Bilo je megleno, hladno jutro. Slavica in oče sta se pripeljala proti enajstim. Dekle je mimogrede popilo čašico kave in odhitelo s kosom maslenega kruha k Heleni. Začudila se je njeni sladki svežosti in se spomnila, da je pozabila kupiti partituro Vilharjeve „Nezakonske". Potem je odhitela k Tonejčevim in izvedela, da bo pel Poznik „Mornarja" in „Kam?" Potem je prišel učitelj Sivec z lepopisno pisanim programom. Tonejčeve, Slavica in Sivec so nato skupno spravili pismo v zavitek, naslovili na tiskarno in se razšli. Slavica je spremila Sivca na pošto, se mu obesila nato za roko in rekla:

„Danes je četrtek, pa nimate šole. Veste kaj, zdaj mi ne uidete. Morate mi pokazati Vaše zbirke rastlin."

„Skromne so, preskromne," je govoril učitelj, „a ker tako želite, gospodična, izvolite! Toda razočarani boste."

„Ah, kaj," je rekla, „le nič preveč skromnosti. Bom videla, no, ali se morda samo hvalite. Verujte mi, rastline jaz poznam. Tako na primer, bom takoj vedela, ali je Vaša zbirka popolna. Ali imate na primer majaron?"

„Gospodična, na to niti mislil nisem."

„Pa peteršilj?"

„Kuhinjskega sploh nimam nič, a bom še danes, še danes —" se je opravičeval učitelj resno.

Vedel je Slavico v belo šolsko sobico, ki mu je služila za učne namene. Stopila je med karte in zemljevide, med slike živali in človeškega anatomičnega telesa, med omare z živalmi, kačami v posodah in hrošči v predalčkih. Živahno je obletela vso sobo in vzkliknila:

„Ampak, to je lepo tukaj! Kaj vse imate! To je pravi muzej."

„Samo skromen šolski kabinet," se je učitelj nasmehnil. „A veseli me, da Vam ugaja. Trudim se, da bi zbirko izpopolnil, a to gre počasi in pokvari se veliko. Na primer, glejte tam, tista električna priprava noče nikakor več delovati, pa se ukvarjam in iščem hibe —"

„Kaj, tudi z elektriko se bavite?"

„Samo malo, gospodična, toliko, da morem razločiti v nadaljevalni šoli."

„Ali imate tak stroj, ki elektrizira?"

„Saj prav to je, tista-le okrogla steklena plošča tam. Žal, da ne deluje," je vzdihnil.

„Škoda," je vzkliknila deklica. „Sicer bi me morali elektrizirati."

Zagrebla je z rokami v drobne rdeče knjižice in vprašala:

„Kaj pa to? Vaši spisi?"

„Moji osebni zapiski, tako rekoč moj dnevnik. Dovolite."

„Ne, ne dam. Moram videti, kaj pišete."

„Ampak, gospodična, prosim, sram me je!"

Deklica je hitela listati in govorila:

„Šestnajstega aprila. Velika sobota. Procesija. Silno ginjen. Govoril z Glorioso. Pisal pozno v noč o herbariziranju. Šestega majnika. Pri Rebrniku. Gloriosa, Gloriosa, Gloriosa."

Veselo se je zasmejala deklica.

„Pa zakaj niste še tistega zapisali, da ste bili tisto noč pijani in ste podoknice peli?"

Zardel je in je jecljal:

„Gospodična, do smrti si bom očital."

„Čemu," se je nasmejala Slavica, „nisem takšna kot naša Helena. Meni ponočnjaki celo prijajo. Še sama bi rada — Seveda v trgu ni moči, ampak v mestu, na Dunaju recimo, kjer človeka nihče ne pozna."

Sivec je dvignil ves srečen obraz in rekel:

„Kako me je to veselo iznenadilo! Ne morem Vam dopovedati."

Deklica se je navidezno zresnila in vprašala:

„Kaj pa je tajnost Vaše Gloriose?"

Zardel je:

„Kako bi —, gospodična!"

„Meni že lahko zaupate, gospod Sivec," je deklica komaj še krotila svojo razposajenost. „Ali smem vsaj ugibati?"

„Smete, smete! Prav za prav —"

„Dobro! — Ali je Avrelija?"

Zmajal je z glavo.

„Veronika?"

„Ne bom povedal," je zašepetal. Ustrašil se je, da bi mogla ugeniti.

Deklica se je zasmejala:

„No pa bom brez Vaše pomoči izvedela."

Ni odgovoril. V srcu pa mu je vpilo:

„O, da bi le, da bi! Gloriosa, Gloriosa!"

(Dalje sledi.)

tim Rožanom svobodo za ceno lepe Zalike, Mirkovi tovariši prepustijo odločitev svojemu vodji in le-ta odgovori mirno in odločno: „Rad bi vam rešil življenje, tovariši. A to, kar zahteva sovražnik od mene, ni v moji oblasti. Zalino življenje je v božjih rokah. In ti, nečloveški poveljnik, vedi, da ne morem in ne smem storiti, kar zahtevaš od mene!“ — Z Davorinovo pomočjo hoče Zala rešiti svojega moža, a po Almirini nakani pade v roke turški vojski. Prevejani turški poveljnik osvobodi Rožane s pozivom, naj se zahvalijo za svobodo Almiri. Kar se začuje obupen krik strte Zale: „Mirko, to ni res!“ — Po sedemletnem suženstvu se bliža Serajnikovemu domu beračica, baš ko se odpravljajo svatje k Mirkovi in Almirini poroki. „Stojte, svatje! Stoj starešina in ženin!“ Rezko odmeva odločni poziv nesrečne žene, strme posluša sprevod zgodovino Almirine izdaje in sedemletne Zaline sužnosti in ko se Zala izkaže s svojo zaročno svetinjo, slavi čista ljubezen svojo zmago nad izdajstvom in lažjo.

Marsikdo bo morda dejal: Pa to je bilo že pred davnimi stoletji. Res je, da ostajajo o nekdanjih žalostnih dogodkih sedaj samo še spomini. Gradišča so se razsula, le tu in tam je še kaka sled nekdanje turške krvoločnosti — udarjena Mati božja v Št. Janžu, Miklova lipa pri Železni Kapli. Samo neznatni drobci še ostajajo kot dokazi nekdanjih resničnih dogodkov na teh naših tleh.

Pa smo že kedaj mislili globlje: **Zvesta Zala in junaški Mirko pooseblja ta ves naš rod! Slovenska zgodovina davnih stoletij do naših dni je zgodovina iskrenega domoljubja in rodoljubja. Naš narod koraka liki Zala in Mirko skozi stoletja in ohranja vrline ljubezni in zvestobe v dobrih in slabih dneh.** Vedno spet je med nami čuti modre nasvete starega Serajnika in odločne pozive korenjaškega Mirka, treba je dejavnih dokazov zvestobe domu in svojcem in četudi zahteva ta zvestoba težke žrtve. Vsaki naši ženi in vsakemu dekletu pritiče vloga in naloga rožanske Zale, junakinje neverjetne požrtvovalnosti in neizmerne ljubezni do doma, moža in svojcev. Vse naše delo in življenje končno je borba za domačije, njihov obstoj in njihovo utrditev.

V velikem svetu zmaguje idealizem, svet duha in zvestobe, zmaguje po žrtvah in odpovedih. Tudi v narodih in družinah se vrši taista borba, dvoboj domoljubja in rodoljubja z materializmom, svetom mrzke strasti, laži in izdajstva. Zvestoba zmaguje vsikdar i tod!

Po domovini naokrog

Vodnjak.

Spisal Prežihov Voranc.

Borovnikova domačija je stala v bregu. Poslopja so bila na robu, ki je bil toliko vzbočen iz širokega pobočja, da je njegov hrbet tvoril majhno ravnico, na kateri so pradedje Borovniki sezidali skromno hišo in hlev za osmero glav govedi. Polje samo se je razprostiralo doli po bregu in je segalo s svojimi travniki v ozko globel, ki je segala sem iz doline. Takoj za hišo se je vzdigoval zopet breg in se izgubljal v široko gozdnato sleme.

Sosedje so pravili, da je na Borovnikovem domu trdo življenje. Zemlja je borova, rjava, polna laporja, iz gozda sili vsepovsod na polje praprot in vresje. Ako se je hotelo kaj izsiliti iz teh njiv, se je moralo trdo prijeti za delo. Največja napaka, ki je morila Borovnikov dom, je bila pa ta, da pri hiši ni bilo vode. Daleč doli v kotu, med poljem in lesom, je bil studenec in treba je bilo nositi vodo po strmini navkreber, živino pa so napajali pri studencu. Poleti je že še šlo, toda pozimi, kadar je poledenela pot po bregu navzdol, je bilo trpljenje neznosno. Ljudje in živina so padali po ledu, da so jim krvavela kolena. Mladi gospodarji na Borovnikovem so imeli pri ženitvi težavno stališče. Trpljenje zaradi vode je bilo tako razvpito daleč naokrog, da se je vsaka kmetska hči bala iti gospodinjit na Borovnikov dom. In ponavadi so se morali ženiti le pri deklah in bajtarskih dekletih, ki so bile zadovoljne, da postanejo vsaj samosvoje.

Takšna zemlja in takšna domačija sta si odgojili tudi svoje vrste prebivalce. Že odkar pomnijo ljudje, živi na Borovnikovem poseben rod, tih, mračen, žilav in vztrajen; moški imajo vsi nizka čela, kratke, čez ustnice štrleče brke, upognjen hrbet in mehka, vdajajoča se kolena, ženske, ki so zrastle pri tej hiši, pa široke obraze, dolge roke in tenke noge s posinelim stopalom.

Že več gospodarjev zaporedoma se je ukvarjalo s tem, da bi se na kak način napravil vodovod in bi se tako zmanjšalo truda polno življenje. Oče sedanjega gospodarja je preiskal vso, z borovim gozdom poraslo sleme gor do vrha, da bi zasledil vodo, četudi daleč stran, in jo potem po ceveh dovedel domov. Toda zaman. Svet je bil suh in pust na levo in desno. Nekoč, da, je pripovedoval oče, je slišal vodo, kako je žuborela pod rušo, ko je ležal nekje nekoliko višje nad hišo ob robu gozda. Spal je in pritiskal uho na zemljo in je natančno razločil žuborenje studenca. Ko se je zbudil, je pozabil vtakniti kol v zemljo na onem mestu in ko je drugič hotel poiskati tisti kraj, je iskal zaman; legal je križem na zemljo po vsem sadovnjaku, ki je bil nad hišo, in pritiskal uho na vsako ped zemlje, iskal je po gozdu nad cesto in povsod, žuborenje se ni hotelo ponoviti in mož je bil prepričan, da se je voda prestavila. Osemdesetletna babica, ki je podnevi in ponoči molila na peči, je bila celo uverjena, da se je družina kaj pregrešila in se je voda naznanila le za trenutek, nato pa takoj zopet izginila.

Ko je sedemdesetletni oče umiral in je z velikimi očmi zrl v svečo, katero je prižigala njegova žena, je nenadoma obrnil oči v strop, ki je bil zastrt s stoletnimi sanjami, odprl usta in kriknil: „Voda.“

Nato je omahnil nazaj na zglavje, nagnil lice na rob postelje, kjer je klečal njegov naslednik sin, in rekel s pretrganim glasom:

„Ti, Miha! Kadar umrjem . . . koplji tam za gorico . . . kjer raste bezgovi grm — tam notri je — voda —.“

(Dalje sledi.)

Z gornjo novelo predstavljamo našim bralcem in rojakom mladega slovenskega pisatelja **Prežihovega Voranca,** čigar dela vzbujajo veliko pozornost tako med Slovenci kakor tudi pri drugih narodih. Prežihov Voranc je edinstven pojav v slovenski književnosti. Njegova dela slovijo po neusmiljeni stvarnosti vsebine in po nenavadni samoniklosti pisateljevega jezika. V uvodu k Vorančevi knjigi „Samorastniki“, iz katere posnemamo tudi našo novelo, pravi Josip Vidmar o njem tudi to: „Oton Župančič je v neštetih govorih o Koroški, o kateri je bilo v pisateljskih družbah tolikrat govora, izražal ljubezen in občudovanje do te lepe slovenske zemlje. Na koncu vsakega takega besedovanja je z začudenjem, obžalovanjem in z globokim hrepenjenjem izrazil misel, kako je mogoče, da ta zemlja Slovencem še ni dala svojega poeta, svojega tvorca. Danes je njegovo in naše obžalovanje glede tega potešeno. Koroška nam je dala iz svojega ljudstva in iz duha svoje prirode — Prežihovega Voranca“.

Sijajni uspeh koroške zbirke za vojaški dom v Narviku. — Koroška je darovala za vojaški dom v Narviku lepo svoto **RM 680.229.59.** Pokrajinski vodja namestnik je nato izdal sledeči poziv: **„Možje in žene pokrajine Koroške! Zvestoba naše pokrajine do rajha je v teku zgodovine neštetokrat izpričana, ne najzadnje v boju za Narvik, ki so ga koroški gorski lovci zmagoslavno izvojevali. S tem je povezanost fronte in domovine, ki je našla že ponovno zgovoren dokaz, najlepše dokazana. Uspeh hkrati dokazuje neomajeno voljo naše pokrajine, da se ta vojna konča z največjo zmago nemške zgodovine. Poln hvaležnosti in s ponosom sem javil Führerju doseženi uspeh. Naj živi naš Führer! — Franz Kutschera, pokrajinski vodja-namestnik.“**

KJER CVETJA NI IN KJER NI SPEVA, ŽIVLJENJA ONDI SRCU NI.

Zimske tekme v Beljaku. Te dni so se vršile v Beljaku 2. mednarodne zimske tekme, ki so potekale v najlepšem redu. Pri njih so sodelovali zastopniki peterih narodov. Tekmam so z veliko napetostjo sledili številni gledalci. Nemci so se najbolje odrezali in odnesli vse prve nagrade. Prav odlično so se držali tudi Jugoslovani, ki so bili Nemcem večkrat trdo za petami.

Marija v Trnju — fot. Rosch.

Moschenitzen — Moščenica. (Ženitev.) Lepa Kordevova domačija na Moščenici je minulo leto zgubila gospodinjo, ki je umrla brez otrok. Treba je torej bilo nove gospodinje. Ščedlnov Gregi, ki je bil tam pri Kordevu že 7. leto, je bil izbran od rajne matere za naslednika-posestnika. Zamislil se je Gregi v besedo svetega pisma, ki pravi, da ni dobro za človeka, če je sam. Zato je stopil tja proti Krušcu, kjer je Trezi imela podobne misli. Po dolgem dokazovanju resničnosti teh besed se je Gregiju posrečilo prepričati Trezijo in ko je jo vrašal, če bi bila za to, da hodi z njim skozi življenje, je odgovorila pravo besedo, namreč „ja“, kar je 17. februarja slovesno ponovila pred oltarjem farne cerkve v Bilčovsu, kjer se je obhajala lepa poroka, po stari krščanski navadi s poročno sveto mašo. Dasi vreme ni bilo ugodno, vendar ni moglo zabraniti veselega razpoloženja ženina in neveste in vseh svatov, ki so se zbrali po svetem opravilu v gostilni pri Pomoču, kjer so v veselju in ob dobri volji minule ure vesele ohceti mladega Kordeva, Gregorja Schöffmann in njegove neveste Terezije Schellander. Tako bosta po srečnem slučaju gospodarila na tem lepem posestvu pri Kordevu, kjer so bili rojeni stara mati ženinova in kjer živijo kot vdovec mož umrle gospodinje, stric nevestin. Naj bi spremljala sreča in blagoslov oba, to je naša srčna želja!

Wellersdorf — Velinja ves. (Pogreb.) Neprenehoma se letos oglaša zvon, ki naznanja, da je umrl spet kdo. Spet se je smrt oglasila v Velinji vesi, kjer je pobrala starega Šimonovega očeta Luko Filipič. Mož so se priselili leta 1910 iz sončne Goriške in nakupili Šimonovo posestvo v Velinji vesi. Tam so pridno gospodarili in izročili svoje posestvo v roke svojemu sinu. Mnogo ljudi se je oglašalo pri njih, ker so mojstersko izdelovali slamnice, rešeta in drugo suho robo, kakor pravimo. Pa tudi drugega dela so bili vajeni in so skupno s sinovi postavili lepo hišico, kjer so preživljali svoja stara leta. Dosegli so visoko starost 80 let. Mnogo ljudi, tudi iz drugih župnij jih je spremljalo k zadnjemu počitku, k cerkvici svetega Petra in Pavla. Naj počivajo v miru božjem!

Ludmannsdorf — Bilčovs. (Pogreb.) Ko se je rasnesla 4. februarja žalostna vest, da so umrli stara Mlinčkarca, skoraj ni bilo verjeti. Saj so bili še pred par dnevi v cerkvi in se počutili primeroma dobro. Starost jih je zalezla in jim zlomila prej skoraj neugnano veselje do dela. Morali so dolga leta gospodariti sami s svojimi otroci, ker jim je nemila usoda v minuli svetovni vojski vzela moža, ki je padel na bojišču v Galiciji. Sami so skrbeli za svoj dom, na katerem so viseli z vso svojo ljubeznijo. In ta njih skrb se je tudi poznala pri hiši, kjer je bilo vse tako lepo urejeno, da je že samo dosti pričalo o njih pridnosti. Zadnje mesece je moral edini sin zapustiti dom in oditi v službo domovine. Vedno so pravili: „Ko bi le Franc bil doma!“ Bili so rajna žena skoz in skoz značajna, verna, delavna in udana Cerkvi. Mnogokrat so pohiteli tja in tam goreče opravljali svoje molitve. Če je bilo treba kaj žrtvovati, jim je bila za to tudi roka vedno odprta. Vsako leto so poromali v koroško narodno svetišče v Gospo Sveto, vedno peš in najrajši sami, da so pregledovali grede žitna polja, znane kraje, posebno pa zato, da so mogli grede nemoteno moliti in pa tudi zato, da so obiskali grobove na pokopališču v Trnji vasi, kjer leži pokopan njih brat. „Lani sem bila zadnjikrat“, so rekli, ker so že čutili, da se bliža zadnja ura. Dobro pripravljeni so prejeli svete zakramente in mirno zaspali v Gospodu. Na dan pogreba se je zbralo mnogo ljudi, da izkažejo zadnjo čast skrbni, ljubeznjivi, verni materi. Naj jim bo domača zemljica lahka!

Gorentschach — Gorenče. — Predpustni torek se je pomikal iz Srednje vasi proti Šmiklavžu dolg žalni sprevod. Dolga vrsta pogrebcev je spremljala na zadnji poti Janeza Škorjanca, pd. Temelna. Bil je izrazito krepek mož, priden ko mravlja, poštenjak vseskozi. Dopolnil je 73 let, a človek bi mu bil prisodil najmanj deset let manj. Obolel je na gripi, a si ni privoščil počitka. Šel je v mlin, nesel težko vrečo moke od Drave gori po strmini in se vnovič prehladil. Dobil je pljučnico. Dolgo se je krepki mož upiral smrti in že smo se nadali okrevanja. Prišlo je drugače. Bila je ravno nedelja, ko je dejal Stvarnik vsega žitja delavnemu možu, naj si odpočije v Njegovem miru. Zaplakali so zvonovi za bivšim cerkvenim ključarjem, hiša je zgubila skrbnega očeta in gospodarja, mašni bratje pa so izgubili svojega voditelja. Na ranjkega domu se je lani vršil slavnostni obed o priliki nove maše g. Martina Škorjanca. Rajni je bil novomašnikov ujec in duhovni oče. Novomašnik in še ranjkega drugi nečak č. g. Niko Marktl iz Medgorij sta prihitela na pogreb. Skrbni oče naj uživa večni mir!

Ostali drobiž. Na dan nemške policije so na Koroškem zbrali za zimsko pomoč 253.952 mark. — Preteklo nedeljo je zasul v Turah plaz neko smučarko iz Berlina pred očmi njenega soproga in jo odnesel v globino. — Devetletna Terezija Pak iz Plešivca se je oblila z vročo kavo in zadobila na nogah tako težke poškodbe, da so jo morali prepeljati v celovsko bolnišnico.

Naše gospodarstvo

Stroji v poljedelstvu.

Kakor zelena oaza se je še pred kratkim dvigalo poljedelstvo iznad motorske in strojne puščave našega stoletja. Kdo pač ne pozna slik, polnih ubranosti: kmeta pri oranju, resnega sejalca, pojoče kose — slik, polnih samoniklosti in moči, odetih v pokojni čar osebnega ustvarjanja, nekaj čisto drugega kot neosebno, mrtvo učinkajoči stroji? A teh slik prav kmalu ne bo več in ž njimi bo odšel slednji ostanek romantike, ki je še ostal naši mrzli, trezni dobi. Motor in stroj, ta vsemožna mogočnika, sta zdaj zavojevala še poljedelstvo z naglico, ki je docela v skladu z vročičnim tempom našega časa. Na mesto hrzajočega konja stopa klopotajoči vlačilec in roka, ki je prej vodila plug in vihtela koso, ravna danes vodilo na stroju.

Mnogoštevilni so poskusi, kako opraviti poljsko delo, ki stavi na človeka in žival toliko zahtev, s stroji. Desetletja že služi lokomobila za oranje in mlatenje. Toda ker je bila njena uporaba omejena samo na nekatere panoge in le na veleobrate, se ni mogla do dobra uveljaviti. Šele, odkar so uvedli motorni, predvsem pa goseničarki vlačilec, tega nedolžnega brata v vojni preizkušenega tanka, je nastal v poljedelstvu preokret. Vlačilec ne samo docela nadomesti konje, nego omogoči tudi, ker je mnogo močnejši od njih, intenzivnejšo obdelavo zemlje. Motorni vlačilec, ki so ga preje rabili kvečjemu za oranje, opravlja zdaj tudi druga poljska dela.

Močan vlačilec z dvema plugoma lahko v enem oranju preorje 2 in pol metra široko brazdo 30 cm globoko, če pa služi kot brana, lahko povlači, ker tam ni treba tolikšne sile, 15 metrov širok pas. Za tako širino je potrebna seveda posebna konstrukcija. Vlačilec je naposled uporaben tudi kot kosilni stroj in se da eventualno združiti s pripravo za mlatenje; služi pa

lahko tudi za to, da vleče s poljedelskimi pridelki ali gnojili naložene vozove.

Čedalje bolj naraščajoče motoriziranje poljskega dela pa je po vrhu tega pokrenilo še nov problem, ki je prav tako velevažen za poljedelstvo: to je problem nočnega dela. Nočno oranje z dovolj jakimi žarometi se je že obneslo. Med tem ko preorje konjska vprega na dan do pol hektarja, napravi motorni vlačilec v istem času trikrat do petkrat več. Če pa dela stroj dva ali celo tri „šihte", ki so pri konjih zaradi utrujenosti popolnoma izključeni, se učinek nasproti vpregi poveča na osemkratni do dvanajstkratni učinek. Z nočnim delom tedaj stroje mnogo bolj izrabiš, na drugi strani pa ti omogoči pravočasno izvršitev poljskih del jeseni in vigredi, ko čas najbolj pritiska. Kako važno je na primer za zemljo, da njivo kar najhitreje in brez odlašanja preorješ, dokler se zemlja še ni popolnoma posušila.

A ne samo na polju, tudi na dvorišču in skednju je motor že zavladal. Motorji mlatijo in režejo rezanico ter nalagajo slamo in seno, molzejo krave in čohajo konje, in tako se slika izpopolnuje v impozantno celoto, mogočno simfoniio strojnega dela, nad katerim vlada človek s suvereno premočjo zgolj kot upravljač zvodov in pretikal. Hkrati pa spoznavamo, kako poljedelstvo tu izgublja tisočletja staro obeležje in se čimdalje bolj pretvarja v industrijo, prav tako, kakor se je rokodelstvo že zdavnaj industrijaliziralo. Navzlic temu smemo le želeti, da mehanizacija poljedelstva še naprej tako napreduje kakor doslej. Saj brez nje skoro ni misliti o povišanju rentabilnosti poljedelstva, te nad vse važne panoge našega gospodarstva.

„Kemija v službi poljedelstva" to geslo bo na letošnjem vigrednem dunajskem velesejmu, ki bo odprt od 9. — 16. marca, blestelo nad posebnim oddelkom razstave, ki je posvečena modernemu kmetijstvu. Danes si kmetijstva brez kemične industrije skoro misliti ne moremo, saj vsi vemo, kolikšen pomen imajo v našem gospodarstvu na primer umetna gnojila, cepljenje proti nalezljivim boleznim pri svinjah itd. Na dunajskem velesejmu bodo imeli letos kmetje prvič priliko videti v celoti, kako raznovrstni in pomembni so izdelki kemične industrije za naše poljedelstvo.

Nova odredba o oddaji jajc. — Izšla je o oddaji jajc nova odredba. V smislu te odredbe se šteje 1 in 1/2 kokoši ali race na osebo za lastno uporabo. Za ostale kokoši ali race more pristojna gospodarska organizacija zahtevati za dobo od 1. oktobra 1940 do 30. septembra 1941 po 60 jajc na žival.

Ne pozabimo vigredi zelenjadnega vrta! V našem času je važnejši od cvetličnega. Zelenjadi ne bomo sadili vprek brez načrta, marveč bomo skušali pridelati čim več zimske zelenjadi, zelja, kolerabic, špinače, solate, paradižnikov. Tudi čebula in zélena bosta poleg drugih kuhinjskih zelišč prav hvaležni. Vrt seve samo tedaj dobro uspeva, če ima tudi dovolj gnoja in če se ga spominjamo v suši in ob bujnem plevelu. Dobro založene kleti v jeseni so potem v pravo veselje gospodinji in njenim gostom.

Zadružni sadovnjaki. — Uvaja se zanimiva novost. V sadjarstvu je izkušnja pokazala, da so slabe letine in nesreče v sadovnjakih vzele že premnogemu gospodarju veselje za gojitev sadnega drevja. V Württembergu so sedaj preizkusili zadružne sadovnjake. Kmetje se zedinijo, da bodo sadjarstvo gojili skupno. Sporazumno določijo zemlje s primerno lego, skupno jih pripravijo in nabavijo drevesca in gnojila ter potrebno orodje. Letino razdelijo po določenem ključu. V omenjeni pokrajini obstoja danes že 179 zadružnih sadovnjakov s skupno 650 ha zemlje in 44.489 drevesi. Pridelujejo predvsem jabolka, hruške, sladke češnje in češplje. Dosedanji uspehi so po nemških poročilih prav zadovoljivi.

Na Koroškem in Štajerskem smo imeli leta 1928 skupno 1110 silo-naprav. Po priključitvi je državna kmečka organizacija takoj započela s sistematično gradnjo novih silo-naprav, ki je še vedno v teku, ter je doslej omogočila gradnjo 7.665 silosov s 151.000 kubikmetrov vsebine.

Kmečka zveza Južne marke je priredila lani 22 javnih dražb za plemensko živino. Od 1644 komadov prignane živine, je bilo prodanih 1431 plemenskih bikov, za katere so prejeli bikorejci skoro 1.5 milijonov mark. Te prireditve so se uveljavile kot najboljše sredstvo za povzdig živinoreje, zato jim bo kmečka organizacija tudi vnaprej posvečala svojo brigo in pomoč.

Italijanska industrija lahko krije s svilo vse potrebe v Evropi, ki znašajo na leto od 4 do 5 milijonov kil. Leta 1939 je proizvodnja svile znašala v Italiji 2,7 milijonov kil in je bila država na tretjem mestu v svetovni proizvodni za Japonsko in Kitajsko. V letu je Italija izdelalo 6,2 milj. svile, nato pa je njeno produkcijo znižala zaradi izvoznih težkoč iz leta v leto. Še leta 1938 je izvozila Italija samo v USA 1,4 milj. kil svile. Italija sama potrebuje približno 700.000 kil svile letno. Število tovarn za predelavo svile znaša 1.326, v njih pa je zaposlenih nad 100.000 delvcev.

Po zadnjem štetju imamo v Vzhodni marki nič manj ko 460.708 kmečkih podjetij z manj ko 0,5 ha vrta oziroma zemljišča. Celotna površina teh podjetij znaša okrog 42.500 hektarjev in služi v glavnem za pridelovanje zelenjadi in za sadjerejo.

Po svetu naokoli

O čaju.

Ljudje popijejo na zemlji poleg vode največ čaja. Domovina čaja pa je Kitajska. Že tri tisoč let pred Kristusovim rojstvom je tam neki vladar priporočal svojemu narodu, naj sadi in pije čaj. Že takrat so Kitajci spisali celo knjigo o čaju. Iz Kitajske so čajevo seme prenesli najprej na Japonsko, kjer je danes malone edina in najbolj priljubljena pijača. Mi v Evropi pa o čaju dolgo časa ničesar nismo slišali. Šele ko so prvi naši misijonarji šli med Kitajce in Japonce, so po vrnitvi prinesli nazaj tudi vesti o čudoviti dobri pijači čaju. Toda tedaj je stal en kilogram čaja po sedanji vrednosti okoli 800 mark!

Največ čaja pridelajo Kitajci, kjer so neizmerne pokrajine pokrite s čajnimi nasadi. Mnogo ga popijejo sami, še več ga pa prodajo, posebno Rusom. Danes najdemo čajne nasade tudi v Indiji in na Cejlonu. Tam poznajo okrog dva tisoč vrst čaja.

Čaj je prav za prav drevo, ne ravno visoko, a vendar drevo. Njegov sad je seme, ki ima velikost lešnika. Iz tega semena vzgojejo sadike, ki so zelo občutljive in jih skrbno zalivajo, plevejo in gojijo. Toda le počasi in pod skrbnim nadzorstvom se razvija čajev grm, kajti če ne bi pazili, bi zraslo drevo. Tri leta ga obrezujejo in pazijo, da se razširi bolj na široko in le do en meter visoko. Tako postanejo širne pokrajine pokrite z zelenimi grmi in le stezice se vijejo med njimi čez gore in doline. Šele tretje leto ga prično uporabljati in natrgajo tedaj komaj poldrug dekagram listov. A ko je grm sedem let star in najbolj rodoviten, da na leto vendarle samo 15 dekagramov čaja. Zaradi tega je čaj tako drag. Trganje listov opravljajo običajno ženske. Čajev grm živi okoli 50 let.

Ko so listki natrgani, pa še ni vse gotovo! O ne! Delo se šele prične. Zeleno čajno listje znosijo najprej v poslopja, kjer ga položijo na velike plahte. Tam leži kakih 30 ur, da — ovene. Tedaj postanejo listki mehki in voljni ter jih prenesejo v druge prostore, kjer jih čakajo — stroji! Toda ravno tisti čas, ko so listki oveneli, je najpomembnejši za okus čaja. V strojih pa valjajo listje zato, da zmečkajo celice, da steče dišeči sok po vsem listku in ga more vroča voda posrkati, kadar kuhamo čaj. Če tega ne bi storili, bi dobri okus ostal v listku, kakor n. pr. v kavi, če je ne bi zmleli. Nato dajo listke v sušilnico, kjer postanejo črni.

Najboljši čaj, najfinejši listki rastejo v višinah do dva tisoč metrov po vrhovih Cejlona in na pobočju silne Himalaje. Seveda, pri nas je v taki višini že mraz tudi poleti, a tam je tako vroče, da bi mi gotovo ne zdržali. Domačinu pa vroče sonce nič ne škodi.

Nekaj o čebelah.

Pač je znano, da čebele v svojem panju nočejo drugih kot le pripadnice svoje družine in straža pri vhodu budno pazi, ali ima sleherni prišlec svoj pravilni „potni list", to se pravi, ali se ga drži vonj tistega panja. Čebelarju postane zaradi te posebnosti sitno takrat, ko v kakem panju ni več nobene kraljice, tako da je tu nevarnost, da bo tista družina čebel izumrla. Čebelar mora tujo kraljico vprav tihotapiti, sicer bi jo čebele koj izgnale ali umorile. Čebelar da tujo kraljico v majhno žičnato kletko in tako jo vtihotapi v panj. Ko se nova kraljica navzame duha tiste čebelje družine, jo sme čebelar šele izpustiti iz kletke.

Ali so pri čebelah kraljice že kar rojene? Nikakor ne. Kako pa torej kraljica nastane? Tudi izvoljena ni, ampak jo čebele „izpitajo", to se pravi, da kako mlado ličinko začno pitati s posebnim, tako imenovanim „matičnim sokom", to je z gosto kašo, ki vsebuje mnogo beljakovinastih snovi. Navadno vzredijo matico v posebnih, velikih, okroglih celicah. Ko se je ličinka zabubila, je razvoj kraljice v 16 dneh dokončan. V tej razvojni dobi se dogajajo ljubosumni prizori s staro kraljico, nastajajo razni razburljivi spori in slednjič čebele rojijo, poletijo s staro kraljico in njenimi pristaši ven.

Neki čebelar pripoveduje zanimivo zgodbo: Razoglav in golorok je neki desetletni deček stal pri panju, vprav tedaj, ko so čebele vzrojile. Matica (kraljica) je sedla na dečkovo glavo in na tisoče njenih tovarišic se ji je pridružilo in so se kot visoka kučma nagromadile na dečkovo glavo. Čebelar, oče tega dečka, mu je ukazal, naj zapre oči in usta in naj mirno stoji. Oče je previdno polil vodo na glavo, ki je bila vsa v čebelah, malo ga je nagnil naprej in je z mehko strgulio previdno postrgal ves roj v panj. Niti ena čebela ni bila dečka pičila. Če bi bil pa kdo le eno samo čebelo prijel in jo razdražil, bi bila ta čebela dečka pičila, druge čebele bi bile po vonju strupa razdražene in bi vse začele dečka pikati, kar bi ga bilo brez dvoma umorilo.

Dva velika zdravnika. Sloviti Grk Hipokrat ki je po pravici na glasu enega izmed očetov zdravstva, je pred smrtjo rekel svojim učencem: „Ostavim vam dva velika zdravnika, ki se imenujeta: zmernost in vzdržnost." In res je za vsakega, ki hoče dolgo živeti, najboljši svet: bodi zmeren v vseh stvareh, zakaj z nezmernostjo trosiš svoje moči in si krajšaš življenje. Zelo dobro sta povedala tudi dva modra moža. Prvi je rimski filozof Seneka, ki je dejal: „Življenje samo na sebi ni kratko, le mi si ga krajšamo." drugi izrek pa izvira od Fourensa: „Človek ne umre, on se ugonobi!"

Avtomobilska hitrost leta 1892. Zaradi primerjave z današnjo: v katalogu stare avtomobilske znamke Panhard čitamo tole navodilo: Hitrost. Vozovi imajo tri hitrosti: majhno, srednjo in veliko. Velika se običajno določa na 17 km na uro. Na ravnini lahko voziš tudi hitreje a nikar več ko 20 km. Ta visoka brzina zahteva silne previdnosti in nikakor ni preveč priporočljiva.

Dobra kupčija. Leta 1867. so Zedinjene države kupile od Rusije Aljasko za 180 miljonov frankov. Blazna cena! je tedaj govoril skoro ves svet. A sedaj? Lani so izvozili iz Aljaske za 2 milijona frankov raznih proizvodov. V istem letu je prišlo iz Aljaske v USA za eno milijardo 272 miljonov frankov rib v konservah, osobito lososov. Razen tega so se našli v omenjeni deželi zlati rudniki in druge dragocene kovine. Amerika se pač imenitno razume na trgovske posle.

Zanimivo človeške pleme. Imenuje se Ainu, to je človek. To je najtajinstvenejši rod na zemlji. Najznačilnejša poteza pri njih je nenavadna lasavost. To je tem čudnejši, ker njihovi sosedje Japonci, Mongoli, Eskimi itd. nimajo takorekoč nič brade.

Ali padajo mačke res vedno na noge? Splošno je razširjeno mnenje, da se ujame mačka vedno na noge, pa naj pade še s tako višine. To naziranje velja popolnoma le tedaj, če je žival povsem zdrava in če sama prostovoljno skoči. Ako mačka pade, če jo prisilimo k skoku ali jo celo vržemo ali pahnemo v globino, si sicer pomaga s svojimi zelo razvitimi ravnotežnimi organi, katerih sedež je v notranjih ušesih, sigurno pa vselej le ne pade na noge. Mnogo mačk se je že ubilo, ko so jih brezsrčni ljudje za zabavo vrgli iz višin.

Nogavice se prav rade trgajo na petah. To lahko preprečimo na ta način, da prišijemo ali prilepimo na dotična mesta, kjer se nogavice tako rade trgajo, male kose žamata ali kakega drugega blaga. S tem preprečimo ribanje nogavic z usnjem.

Noj — največja ptica. Nedvomno največja ptica je afriški noj. Njegov vrat meri v dolžino 1 meter; noge so visoke 120 cm, krila pa ima zelo kratka. Teha 50 do 60 kil.

Smeh je zdrav.

Ta jo je pogruntal. — Govornik se trudi, da bi zborovalcem dokazal škodljivost alkohola. Na mizi ima kozarček žganja, sluga mu prinese živega črva. Pomenljivo se govornik obrne k občinstvu in pravi: „Dobro glejte! Črva bom položil v žganje samo za borih 10 sekund in bo mrtev. Tako ubija alkohol sleherno življenje!" — Po uspelem eksperimentu se zmagoslavno ozre po dvorani. Kar mu zadoni na uho veseli grohot starega Groge, odpravljajočega se naprej: „Mislim, da imam črve, gospod govornik!"

Otrok je izginil. — Šimen je izvedel, da bo očka. Od same sreče na dan rojstva ni več vzdržal doma. V kavarni je pil dva konjaka, v gostilni si ves blažen naročil dve četrtinki. Žarečega obraza in nekam krivega pogleda se je vrnil domov. Pokažejo mu otroka in kakor v megli zre dobrodušni Šimen malo čudo. Naslednje jutro je njegova prva pot k zibeli. Pa kako se začudi in išče z očmi. Nato žena: „Kaj iščeš, Šimen?" — „Kam ste djali drugega otročička?"

Eden manj. Janez: „Ali imate še vedno tista dva prašička, ki ste ju imeli, ko sem bil še jaz pri vas?" — Tone: „Ne, odkar si ti odšel, imamo enega manj!"

Med služkinjama. Prva: „Da bi ti samo videla, kako se naša gospa šopiri v moji obleki." — Druga: „V tvoji obleki?" — Prva: „Da, v tisti, ki mi jo je obljubila dati za božič."

Važno sodelovanje. Gustl: „Ali je res, da si ti tudi sodeloval pri zadnji mednarodni nogometni tekmi." — Pepe: „Seveda sem; napumpal sem žogo."

Težki časi. Prvi tat drugemu: „Da, da, težke čase preživljamo. Nikjer ni več poštenja. Če dandanes vtakneš na eni strani v vrata vetrih, ti ga na drugi strani kdo — ukrade."

Uspešno zdravilo. Zdravnik: „Ali je zdravilo, ki sem ga predpisal vaši soprogi, kaj pomagalo?" — Mož: „Hvala za vprašanje, danes smo jo — pokopali."

Znašel se je. Ivo se je v družbi vedno rad hvalil. Nekoč pripoveduje: „In nato sem pozvonil svojemu slugi . . ." Nekdo ga prekine: „Kaj, ti imaš slugo?" — Ivo: „Ne pač pa zvonec."

Med zaročencema. Ona: „Kaj ne, dragi, ko se bova poročila, bom imela lahko dve služkinji?" — On: „Se razume, draga, dvajset jih boš lahko imela, če jih boš hotela, samo — ne vseh naenkrat."

Huda žena. Pri našem sosedu žena nosi hlače. Zadnjič je moral mož poslušati pridigo. Točno sem videl, kako je zamahnila z roko in zaklicala: „Samo besedo še zini in jaz sem — vdova!"

Vzrok brezposelnosti. „Kje ste bili zadnji čas zaposleni?" — „Pet tednov sem bil v restavraciji „Continental". — „In kaj ste tam delali?" — „Krožnike sem umival?" — „Zakaj so vas pa potem odpustili?" — „Ker ni bilo več — krožnikov!"

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatzelgasse 7. — **Založnik:** Dr. Franc Petek, Völkermarkt. — Tiskarna Joh. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17.
Veljavna je inseratna tarifa 2.